

לפני 25 שנה

נערים כננב, במהלך טיול שנתי של תנועת הנוער מכבי הצעיר. תחת הכותרת, "בוסק הקש הישראלי", הביאה כתבת, "העולם הזה" רותי ורד את סיפור הכובע הישראלי לנשים, קיץ 1958. בשער הגיליון: מנהיג חרות מנחם בגין.

ותיקי האצ"ל מתעוררים * שומר צעיר עם כפייה * גולדה מאיר משיבה למחונכים *

"העולם הזה" 1071 תאריך: 8.4.1958

בחיי הארץ. אבל מאחר שערכי רגיל אינו נבדל בחינוכיותו מיהודי רגיל, החל-טנו לחבוש כופייה." כתנועה מאורגנים כיום כמה מאות צעירי רים ערביים ברחבי הארץ, ועיקר כוחה ביציאת חברה למשקי השומר הצעיר, שם הם עוברים הכשרה מיקצועית, לומדים להכיר מקרוב את ההווה העברי.

גם הם רוצים להכיר. בהיותם בקיר בוצים, שמעו הנערים הערביים את חברייהם העבריים מתגאים על השתתפותם בצעירי דה האחרונה. השנה, עם התקרוב מועד הצעדה הרביעית, ביקשה מזכירות התנועה להרשות גם לחבריה להשתתף.

הנימוקים בעד תשובה חיובית היו רבים: צילומי נוער ערבי צועד ורוקד ייתפו במידת מה על המרירות של בני הארץ הערביים. שאינם מראים נטייה רבה להשתתף בחגיגות העשור. ייתכן שרצו לנצל אותנו לצורכי תעמולה. הודה לטיף דורי, מהגר מעיראק ואיש המחלקה הער-בית של מפ"ם, "אבל לנו היה חשוב מאוד שהצעירים ישתתפו בצעדה." בפנייתם ל-מטה הצעדה ציינו חברי התנועה הער-ביים כי גם הם רוצים להכיר ארצם. עם התקבל התשובה החיובית, החלה ה-הרשמה.

כ-50 איש הציעו את עצמם. נבחרו מתוכם 21 צועדים, מהם עשרה הנמצאים בהכשרה מיקצועית בקיבוץ גוש של השומר הצעיר. יומיים לפני התחלת הצעדה התכנסו שם כל אנשי הקבוצה, לאימונים ולהתארגנות.

חלקי של נער ברווי. כאשר הגיעו חובשי הכופיות למקום הריכוז של הצועדים האזרחיים, נתקבלו בקרירות מסויימת על ידי יתר הקבוצות. למחרת השתפרו היחסים. הצעירים הערביים צעדו ליד נהגי אנד דן ושלב. התחרו איתם על המקום הראשון.

בין הצועדים בלט נער קטן, שהחזיק שבאבה (חליל-רועים ערבי) בין שיניו, וניסה להתאים את מנגינת השיר יא זאלאחון, יא זאלאחון. למיקצב של שירי לכת. עבדאללה, בדווי בן 18 משבט אלי עזאלק שלידי נצרת, הסתכר במנגינה הער-רונית, לקול צחוקם של חבריו.

עבדאללה עובד בקיבוץ שריד. במועדון התנועה שמע על הקבוצה המתארגנת לצעירי דה, ביקש להצטרף. כאשר התקבל, סירב אביו להרשות לו לצאת למיבצע המשונה. "השתגעתי?" שאל אותו, "מה אתה צריך לעזוב את הבית בשביל לכת את רגליך בהרים?"

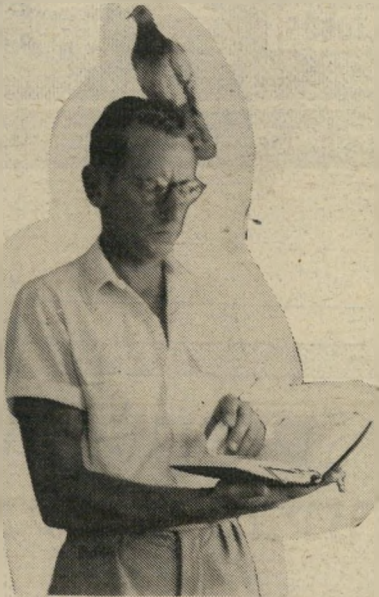
בתום הצעדה הספיקה האווירה הקרירה להתחמם. יתר הצועדים חדלו להתחשב בכופיות שעל הראש, שמו יותר לב לרגליים בנעליים המסומרות. כאשר הסתיימה הצעדה, תפסו רגליהם של בעלי הכופיות את המקום השלישי בין קבוצות הצועדים האזרחיים.

* שיר ערבי מסורתי, המתורגם: "המדכאים, המדכאים, שילטונכם לא יעמוד ל-נצח."

בשנה החולפת עוד לא היה קיים הפיקוח השוטף הדרוש על חברות קדישא... מלבד פריטים אלה, ועוד כמה מאות דור-מים להם, היה הכל בסדר במדינת ישראל - או כך, לפחות, מתקבל הרושם מן הדו"ח.

נוער חלוצים בספיות

כ-20 נערים, בחולצה כחולה של השומר הצעיר, צעדו ברחוב יהודה הלוי בתל-אביב. פרט אחד בלבד הבדיל אותם מת-כרי תנועת-נוער רגילים: הם חבשו כור-פיות לראשם. למחרת פירסם מעריב תצ-יר

אלחמה ושלו

תצלומו של ההולנדי האדריכל אבלינג, שהקים מיטכן בנגוד רצועת עזה, כדי להשיג שלום ואחווה בין עמי האיזור. לום של הקבוצה הבלתי-רגילה, הסביר כי אלה הם בני-נוער מהכפר טיבה במשולש; עיתון אחר הגדירים כ-נוער ערבי חלוצי. כתבי העיתונים לא ראינו את הנערים עצמם, כי לא ידעו ערבית. אולם אילו ניגשו אל הצועדים, היו שומעים, בעברית צחה, כי אלה הם חברי תנועת הנוער הערבי החלוצי בישראל, שהתכוננה לקראת הצעדה. מספר מחמד יונס (25), בן הכפר ערה במשולש הצפוני וחבר מזכירות התנועה של השומר הצעיר: "היישוב העברי בארץ התרגל למחשבה שכל ערבי הוא אויב. רצינו להציג לפניו ערבי רגיל, המשתלב

נה היה צורך להזכיר זאת כחידוש סנס-ציוני.

מנוון ההחלל העשתי

פעם נראה דו"ח מבקר-המדינה כחרב התלויה מעל לכל פקיד ממשלתי, והעלולה לרדת על ראשו ברגע שיסטה מדרך הישר. אולם אחרי שמבקר הסוכנות-היהודית, אמיל שמורק המנות, גילה מחסן גדול של שערוריות וסולק מתפקידו, ירדה הביקורת משנה לשנה. היא הפכה בהדרגה לדחליל המטיל מורא על הורזורים, אך אינו מפ-חיד את הציפורים הטורפות האמיתיות. אלה המשיכו לטרוף את טרפן בנחת, כסור חות לחלוטין כי המבקר עדין-הנפש לא יעז לעולם לפתוח עליהן ביקורת מוחצת. השבוע, כאשר פירסם מבקר-המדינה את הדו"ח השנתי שלו (מ' 8), הסתפק שוב בשורה ארוכה של רמזים ורמזירמזים שלא הפחירו איש. פריטים של ביקורת עדינה:

- הטיפול המינהלי באורחים מטעם משרד-החוץ לא היה "יעיל במידה מס-מקת".
- בעוד שמחלקת המדידות לא ניצלה את התקציב שעמד לרשותה, הרי לא גר-שמה חוק זכות הבעלות על 14 וחצי מיליון דונאם (שהם שני שלישים מכל 20 וחצי מיליון הדונאם במדינה). ביניהם: מיליון דונאם בצפון, מיליון במרכז, השאר בנגב.
- כמעט 10% מקרנות החופשה של העובדים כוזבו למימון הנהלת הקרנות עצמן, בעוד שהמוסד לביטוח לאומי יכול היה למלא אותו התפקיד בחצי ההוצאות.

העם רבים/בחרים

למן הרגע הראשון של ייוום חגיגות ה-עשור להקמת ישראל היתה מטרה מיפלגרי תית ברורה. מלאכת האירגון לא הוטלה על גוף ציבורי על-מיפלגתי, אלא על ועדה של אנשים-מטעם. התפקיד המרכזי נשאר בידי איש-אמונו של דויד בן-גוריון, טדי קולק, איש לא פיקספ כי אחד המנני-עים העיקריים למלאכה כולה היה ליצור את הרושם כי דויד בן-גוריון הוא שהקים לבדו את המדינה, מקיימה כמו ידיו, אחד בדורו.

אולם השבוע נשמעו כמה קולות הער-שוים לשים מגמה זו לאל. הם באו משני קצוות שונים של הזירה הציבורית.

בתל-אביב התכוננו ותיקי אצ"ל ולח"י להשתתף בהפגנת-זיכרון גדולה, להזכיר להמונים את חלקה המכריע של המחלחת הלוחמת במאבק שבו קמה המדינה. הקול השני היה שקט יותר, אך הוא לא היה פחות מהרהר. ד"ר נחום גולדמן מטר לפירסום צורר של מיסמכים, השופך אור חדש לחלוטין על מה שהתרחש מאח-רי הקלעים של הוועד-הפועל הציוני וה-סוכנות היהודית, בחודשי ההכרעה של 1945 ו-1946.

בניגוד לדיעה המקובלת, הוכיחו המיס-מכים כי גולדמן היה הראשון בצמרת הסר-כנות שדרש להכריז על הקמת מדינה יהודית בחלק מארץ-ישראל, כעל מטרה פוליטית מיידי. כשורה של מעשי-כשפים פוליטיים גרר אחריו את חבריו, וביניהם את דויד בן-גוריון, שבק בתוכנית בלתי-מעשית ומערפלת. גולדמן שיכנע את

בובה בובתי

הנפגעת היחידה בהפגזת קיבוץ חולתא עליידי תותחים טוריים שלא פונתה לבית-החולים היתה בובה, שנפגעה בבית-הילדים של המשק. התמונה עיטרה את הכתבה בצפון אין כל חדש. האמריקאים, הרגיע את חששות הרוסים, ואף דובב את האנגלים לקראת עמדה זו. במשך כל תהליך זה ניצל בצורה מפוכחת את פעולות המחלחת בארץ, רמז שיתעצ-מו אם לא תוקם המדינה מיידי. גורמים רבים הקימו את המדינה, הנחל הסוחף מצא לו אפיקים רבים, היה זה מצער, כי בתום עשר שנים להקמת המדי-

• עזמם קינן, ברשימת ביקורת על אנשי-החרות הישראליים, שפורסמה בהארץ: "כמה מאמנינו הינם משכילים בקנה-מידה אירופי... אילו היתה ממשלת ספרד מכרי-זה שכל הבתים שנשארו עומדים על תילם בגרניקה יחולקו לאמנים, היו הומניסטים אלה פורצים בנעקה כנה וחוחמים מיידי על עצומה בינלאומית. אבל חוסר האוביי-עטיביות שלהם אינו מפריע להם לחשש השראה בעין-הרוח, בין צללי רפאים של אלמנות ויתומים."

• שרת-החוף גולדה מאיר, בהשיבה למתווכחים בכנסת בדיון על תקציב מיש-דה: "לפי שיכלי המצומצם מאוד, ויכוח מדיני בכנסת אינו יכול להיות דומה לכ-ביש תורכי - זה כביש המראה את הדרך שבה אי-אפשר לנסוע."